Lietuvos nacionalinė M. Mažvydo biblioteka

Eina nuo 1919 m. Nr. 9 /1255/

KARYS

Weimar, 1945, m. lapo 8d.

Vyr. redaktorius kpt. S. Urbonas; ats. red. kpt. Br. Auirotas; redakcijos nariai-liet. karo korespondentai. Red. adr. (15) Weimar, Lit. Soldatenzeitung „KARYS"

LIETUVIŲ KARIŲ LAIKRAŠTIS

LIETUVOS GLOBĖJO DIENA

Kasmet Lietuva švenčia savo globėjo Šv. Kazimiero dieną. Tai, tur būt, vienintelis lietuvių karalių giminės atstovas, kuris nesirūpino žemiškos garbės blizgučiais, nesižavėjo karo žygių ir pergalių laurais. Jis visa savo gležna siela siekė kitoniško gyvenimo šviesos, sklindančios iš Šv. Rašto dieviškos taiminties, masinančios žmonių rojaus ilgesiu, amžinu gyvenimu, toli, toli nuo žemės smulkmenų. Netenka stebėtis, kad lietuvių tautoje iškilo tokių asmenybių, kaip karalaitis Kazimieras. Lietuvio būdas pastovus. Jis nemėgsta blaškytis ir kaitalioti savo įsitikinimų, ypač religinių. Lietuvis ilgai netiki kuria nors naujove, bet jei jis tą naujovę pasisavina, tuomet sunku būna iš jo tai atimti. Kristaus mokslas Kazimiero laikais buvo vos pradėjęs leisti šaknis. Tauta iš amžių buvo pripratusi garbinti Romuvų pavėsyje Amžinąją Ugnį, kalpo nemirštančios gyvybės simbolį. Ir tuo metu, kada Lietuvos užkampiuose dar rūseno senojo tikėjimo ugnelė, valstybės sostinėje Vilniuje augo jaunas karalaitis, kurio sieloje sužibo geriausios žmogaus ypatybės. Nepaprasta pagarba ir meilė, supusi karalaičio Kazimiero asmenybę, ilginiui ne tik sutelkė jam šventojo vardą, bet ir jo amžininkus velkė kaip geležinanti atmaina, kaip priminimas, kad šalia šio gyvenimo, kuriame mes valdiname tam tikrą vaidmenį, būdami ar tai paprastais kariais ar vadais ir valdovais, yra kitas amžinas gyvenimas, be šiosašarų pakainės permainingos laimės, nuolatinių kovų, skurdo, prabangos, vargų...

Karalaičio Kazimiero vardas, tarytum Geroji Žinia iš kito pasaulio buvo nepalyginamai stipresnis veiksnys lietuviams suprasti ir persimti Kristaus mokslu, negu būrys lietuvių kalbos nemokančių kunigų, kurie, kad ir geriausių norų skildini, nemokėjo prieiti prie lietuvio sielos, kurią svetimančiai iš viso sunku suprasti.

Yra žmonių, į kurių veidą pažvelgęs pajunti, kad tai tarytum ne šio pasaulio žmonės. Tai nebūtinai gražūs žmonės, gražūs ta prasme, kuria mes įprotę vertinti mano kūrinius. Tai žmonės, kurių veide atsispindi siela ir visi jos kilnieji polėkiai. Tokie veidai velkia gatvinamai vargstančios šios žemės keleivius. Jie yra, tarytum, gyvas priminimas tojo amžinojo gyvenimo, kuriame mes visi nurimsime visa atleidžiančio Tėvo maloneže. Jie stiprina dvasiojo nuolusius, jie verčia susimąstyti šiddžiūnusius ir šios žemės galiūnus, jie pavargėjusi įkvėpia viltim ir jėgų, jie nedoriesiems pažadina užmigusį sąžinės balsą. Toks buvo Lietuvos karalaitis Kazimieras. Ir paprastas Vilniaus skurdžius ir karaliaus dvaro puošelva, vienodai stebėjosi karalaičio kukluma, jo atsisakymu nuo šio pasaulio tuštybių, šventu atsidavimu Kristaus idealui. Garsas apie karalaitį plačiai nuskambėjo po visą Lietuvą, žmonės kūrė apie jį legendas ir džiaugėsi galėsią turėti nepaprastą valdovą Lietuvos valstybės soste. Bet karalaičio Kazimiero mintys buvo visai kitoniškos. Kas jam trūnija žemės sostai, palyginus su dangiškoju Tėvo karalyste? Neišgyventos jaunystės skaisčiausio žydėjimo metu jis paliko ši pasaulį. Lietuva neteko sosto ipėdinio, bet dar ir šiandien, kada sostai seniai sudūlėję, Šv. Kazimiero, Lietuvos Globėjo, vardas ir dvasia yra ir bus gyva visuomet kiekvieno lietuvio širdyje.

Toli nuo tėvynės būdami, mes mintimis persikeliame į senąją mūsų sostinę Vilnių, kur augo toks vienišas, silpnos sveikatos, bet toks galingas ir nemarus karalaitis. Jis niekuomet neišnyks iš mūsų širdies, kaip neišnyksta pasauly je tautos dvasia, kuri, nors kartais gyvenimo vieškeslye suklumpa, bet tolydžio atgimsta laisvės, laimės troškime ir kovoje dėl savo ir žmonijos šviesesnės, pastovesnės ateities.

Petras Butautas

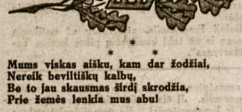

* * *

Mums viskas aišku, kam dar žodžiai,
Nerelk kvailiškų kalbų,
Be to jau skausmas širdį skrodžia,
Prie žemės lenkia mus abu!

Kam ašaros tos nuolatinės, —
Nušluostyk verkiančias akis!
Nurimk pas mane tu kriūtinę,
Palik kol rytmetis prašvis!

Tai dar ne kapą mudviem ruošia,
Dar ne mirties tai eisena, —
Tai jūros mums iš toli ošia,
Audroj tai rytmečio daina.

Nurimk gyventi ir tikėti, —
Ne amžiais džiaugsmo mums stokos,
Ant aršių prašys erškėtis
Ir kelią rožem vainikuos!...

Juozas Mikuckis

KARO EIGA FRONTUOSE

RYTŲ FRONTAS

Per praėjusią savaitę, nuo kovo 1 iki 7 dienos, sovietų padaliniai tęsė savo puolimus priešfronto išlenkimą apie Altsohl. Kietuose apsigynimo mūšiuose vokiečių saugos, teritorijoje į šiaurę nuo rytus nuo Schemnitz, priešui atkakliai priešinosi. Į pietus nuo Aukštųjų Tatrų, laikinai įsilaužę priešas, buvo atgal atmuštas.

Breslau įgula ir toliau atkakliai ginasi prieš puolančius bolševikus. Vokiečių padalinių priešpuoliai abipus Lauban, nežiūrint atkaklaus bolševikų priešinimosi, buvo sekmingi. Priešas buvo atmuštas atgal į rytus ir apsupta viena šarvuočių grupė į šiaurės rytus nuo Lauban. Oderio fronte, kovo 7 d. bolševikai pradėjo puliti į šiaurę nuo Frankfurt (Oder) ir abipus Küstrin, stengdamiesi pagerinti savo iškeities pozicijas šiame fronto ruože. Jie visiškai nepavyko dėl atkaklaus vokiečių padalinių gynimosi ir stiprių priešpuolių.

Per praėjusią savaitę bolševikai, puldami pietų ir rytų Pomeranijoje, pasiekė kai kurių laimėjimų. Didysis mūšis vyko tarp Stargard ir Greifenberg. Bolševikų šarvuočių pajėgoms veržiantis Stettin lankos kryptimi, ši ginklo padalinėjai ėjos sulaikė tarp Stargard ir Kamin. Į pietus nuo Kolberg vokiečių pajėgos yra sunkiose kautynėse prieš sovietų šarvuočius.

Vakarų Prūsijoje į šiaurę nuo Halderode ir į pietus nuo Preussisch-Stargard stiprūs sovietų šarvuočių junginiai pasiekė keletą gilesnių įsiveržimų. Vokiečių padaliniai naujose pozicijose sulaikė sovietų veržimąsi.

Bolševikai, puldami Rytprūsiuose ir Kuršių prietilityje, nepasiekė jokių laimėjimų.

VAKARŲ FRONTAS

Didžiajame medžiagų mūšyje tarp Roer ir Rhein puolančios amerikiečių, anglų ir kanadiečių pajėgos, patyrę skaudžiausių nuostolių, pasiekė didesnių laimėjimų. Šiaurės amerikiečių pajėgos įsiveržė į Köln miestą, kur vyksta atkaklios gatvių kautynės. Priešui buvo užleisti München-Gladbach, Krefeld, Rheidt ir kiti miestai. Nuo vasario 23 d., kada prasidėjo šis puolimas, buvo sudaužyta 700 prieso šarvuočių.

Toliau į pietus puolančios šiaurės amerikiečių pajėgos vietomis galėjo pasistūmėti į rytus, kur vyksta atkaklios kautynės tarp Mosel upės ir Kyll.

ITALIJOS FRONTAS

Per praėjusią savaitę vidurinėje Italijoje amerikiečiai ir braziliečių padaliniai vykdė atkaklius puolimus dėl dominuojančių aukštumų Monte Belvedere ir Monte della Torazzo. Dėl nuskutinėmis dienomis patirtu sunkių nuostolių, savo puolimus sustabdė. Vietinės retkėmės britų kautynių grupių bandymas išsikelti už vokiečių pozicijų Adrijos pajūrye sučniužo apsigynimo ugnyje.

ORO KARAS

Anglų-amerikiečių teroriniai bombonešiai ir toliau tesė vokiečių miestų ir civilinių gyventojų bombordavimus. Buvo puliti Dresden, Chemnitz, Magdeburg, Ulm, Ingolstadt, Kassel, Hanover, Bielefeld, Hamburg ir Sassnitz miestai, kur padaryta nuostolių civilиniams gyventojams, pastatams, meno ir kultūros paminklams. Puolant Sassnitz buvo padegtas laivas-ligoninė „Möhring".

Vokiečių lėktuvai, plačiu frontu puldami britų salas, pasiekė žymių laimėjimų prieš karinini svarbius industrijos centrus.

Atsilyginamojį ugnis ir toliau krinta ant Londono.

JŪRŲ KARAS

Kovoje prieš priešo laivininkystę ir tiekimo laivyną ir jo apsaugines laivus, mūsų [illegible] laivynas ir aviacija vasario mėn. nuskandino 54 laivus 288480 BRT, 2 kreiserius 12 naikintojų ir lydimųjų naikintojų, 6 apsaugines laivus ir 1 greitlaivį. Be to, buvo torpeduota 16 laivų viso 94000 BRT. 1 kreiseris ir 3 apsauginiai laivai. Reikia manyti, kad didžioji dalis šių laivų [illegible] prie šio paskaičiaus prisidėjo pov. laivai. Tuo būdu, per pirmuosius šių metų mėnesius, priešas neteko 83 laivų 467780 BRT, 3 kreiserių, 20 laivų naikintojų ir 12 kitokių lydimųjų laivų.

RYTŲ AZIJA

Per paskutinę savaitę, anksčiau minėtuose frontuose, žymių pasikeitimų neįvyko. Tebevyksta atkaklios kautynės ant Ivošima salos.

Paruošė A. B.

Iš kovų Rytų fronte.

KURSŲ PABAIGTUVĖS

Kovo 4 d. tam tikromis mažomis iškilmėmis buvo baigti trumpalaikiai kultūros ir švietimo kursai lietuvių kariams iš įvairių Luftvaffės dalinių. Apie 9 val. didžiuliuje salėje prisirinko nemaža vokiečių karių, kurie turėjo progos išklausyti mūsų karių kursantų surengtą lietuviškų dainų koncertėlį. Skambios karinės ir liaudies dainelės visiems susirinkusiems padarė gražaus įspūdžio. O ypač mūsų tradicinė „Pajūriais, pamariais..." susilaukė gausių aplodismentų.

Lietuvių karių pasirodymui pasibaigus, keletą savo tautinių dalykų padainavo ir italai kariai. Vokiečių kariai turėjo mažutę progą pasiklausyti dviejų skirtingų tautų dainos meno ir pajusti jų tautinių charakterių skirtumus.

Kursų vadovybė padėkojo vokiečių kariams už atsilankymą ir malonų dėmesį šiame koncertėlyje. Vokiečių karių atstovas padėkojo už sudarytą progą pasiklausyti lietuviškų dainų.

Toliau pasilikusiems visiems kursų klausytojams ir lektoriams, kursų vadovybė ir lietuviu ryšio karininkas tarė baigiamuosius žodžius. Buvo trumpai pabrėžtas šių trumpalaikių kursų tikslas, primintos tolimesnės kursantų pareigos grįžus į savo dalinį ir bendrasis visų mūsų tikslas — kova prieš bolševizmą. Žiūbtinis pasiryžimas grįžti mūsų išlaisvinton laisvon ir Nepriklausomon tėvynėn Lietuvon.

Tos pat dienos vakare vietos katalikų bažnyčioje įvyko lietuviškos pamaldos, kurias atlaikė iš kitur atvykęs lietuvis kunigas. Pamaldose drauge dalyvavo ir būrelis vietos lietuvių pabėgėlių. Gilaus susikaupimo nuotaikoje, visiems giedant mūsų gražiąsias bažnytines giesmes, buvo paminėta kovo 4-ji — Lietuvos patrono, Šventojo Kazimiero, diena.

Ypatingai nusiteikę ir susikaupę, mūsų kariai skirtėsi namo, pasirengti kelionei grįžti į savo dalinius, pas savo draugus ir padėti jiems kiek galint ramiau ir giedriau išgyventi visus kieto totalinio karo momentus ir sulaukti laisvos ir Nepriklausomos Lietuvos.

M. K.

Lietuva

Lietuva, Lietuva.
Svetimo kambario šalančioj tylos
Kartoja dėgnos sienos Tavo vardą —
Lietuva, Lietuva. —
Skaudžiuoju ilgesiu pabiręs aidas
Per nežinią į Tavo kloniuo skrenda, skrenda...
Per nežinią, per gūdumas į Tavo širdį plakas,
Mano širdies virpėjimai visi,
Dienų merdėjime nel ilgesys, nel skausmas ne nusekęs —
Ir manyje, mumyse
Krauju lietuvišku sruvendama esi.
Lietuva, Lietuva. —
Fabriką staugiančios mašinos
Nuo ryto ligi vakaro
Dienų dienas nuvargusios kartoja:
Lietuva, Lietuva.
Srovena godos skausmą nešinos —
— Už ką, o Viešpatie, lemtis Tava,
Už ką tiek kryžių su savim nešiojam?...

Per nežinią, per tolumas į Tavo širdį plakas
Mano širdies virpėjimą aidai —
Kur brolių, motinos, kur sesių mintas takas —
Vaitoja lieknos pušys, rauda ąžuolai...

Lietuva, Lietuva.
Kiekvienas atomas gyvajame kūne
Kartoja, šaukia Tavo vardą —
Nejaugi siauba kruvino netrenks perkūnas
Nejaugi kryžių, Viešpatie,
Nejau mažai dar?...

Lietuva!?...

O. B-Audronė

KARIO LAIŠKAS LIETUVAITEI

Tu žinai, miela sesute, kad mes, ant kakios rankovės trispalves nešioją su kukliu įrašu „Lietuva" vyrai, šiandien esame išsiskaidę visuose frontuose. Tu mane atrasi tolimoje šiaurėje besigrumiantį su poliarinėmis audromis, stovintį šiaurės Europos žemyno sargyboje. Aš esu Baltijos prietilityje, mažutėje laisvosios Latvijos dalyje prie gintaro jūros ir budžiu, nebodamas šaltų vėjų, glaus sniego. Tu žinai, kad šį žemės kampelį, kruvinasis bolševikas norėjo šut būt užimti ir savo purvinėjė batais sutrypti paskutinę Baltijos krašto pėdą. Būdamas taip arti tėvynės ir matydamas, kad ją mindžioja mūsų didžiausias priešas, įtempdamas visas jėgas, stoviu sargyboje nepajudinamas, tarsi ąžuolas prie Nemuno krantų. Ten, kur padangėn kyla snieguotos kalnų viršūnės, kur amžinai žaliuojančių medžių šiedai, savo kvapu pripildo saulėtąją pietų žemę, ai ir gi ginu kiekvieną pėdą nuo puslaukinių, apdriskusių Azijos mongolų antplūdžio ir jų pakalikų veržimosi, kad būtų išsaugota amžiais žmogaus rankų ir proto kurta senosios Europos kultūra. Kur tik dunkta frontas, kur tiktai žemė slauoja parako ir kraujo kvapu, ten visur aš, Vyčio šaulies karys, kovoju už savo tėvynės laisvę ir išpildau europiečio pareigą. Mudu, miela sesute, abu šiandien tik mintimis galime susitikti ir savo pavargtąją tėvynę ir aplankyti artimus, brangius asmenis. Aš gerai žinau, kad ir Tu turi daug rūpesčių, kasdieninių vargų, kad Tau irgi daug tenka ko atsisakyti, gyvenant svetimame krašte.

Po sunkios kovos ar įtempto darbo ateina ilgi žiemos vakarai. Tada mano širdis pasigenda tėvynės, artimųjų, pasigenda lietuviškos knygos ir Tavo kambrios dainos. Tada krūtinę pradeda draskyti kažkoks nežinomas ilgesys. Aš tuomet mintimis aplankau Tave, nepažįstamoji sesute, ir savo vaizduotėje bandau kurti Tavąjį atvaizdą. Matau Tavo mėlynas akis, primenančias mūsų tėvynės dangaus žydrynę. Tavo aukinės kasos, tai tarsi banguojantieji kviečių lėukai, švelnaus vasaros vėjo glamonėjami. Tavęs nepažįstu ir dar niekuomet nesu matęs, bet man esi tokia artima, miela. Nepažįstamoji sesute, kada Tavo krūtinę suspaus Tėvynės ilgesys, kada karštos ašaros plaus rausvus veidelius, paimk popierius laikštą ir parašyk man keletą žodelių. Aš būsiu vienintėlis žmogus, kuris Tave supras ir bent mintim suramins, nes esu vargšas kareivis, bet mėlinas dvasia. Tavo švelnūs žodžiai, išlieti kukliame laiške, lydės kiekvieną mano žingsnį, ir nematoma jėga stiprins sunkiosę gyvenimo valandose. Kur tiktai aš bebūčiau: poste polarinėje naktyje, prietilčio bunkeryje, sniegu apipustytuose miškuose ar pirmose linijose skaisčioj mėnesienoj pietų kalnynų palaitėse, — visuomet matysiu Tavo liūdną šypsnį; o tie laiškai parašyti žodžiai man bus lyg palaimingas iš pavergtos tėvynės. Tu esi man brangi, lyg mažutė šalis prie gintaro kranto, nes savo žodžiais stiprini mane, kad būčiau tvirtas, ir nugalėjęs priešą, parneščiau laisvę kenčiančiai baltojo Vyčio žemei.

Aš nugalėsiu, nes privalau nugalėti. Pavasarį su alyvų žiedais, su parskrendančiais paukščiais, grįšime mudu, nepažįstamoji sese, į senąjį Panerių miestą, iškelsim trispalvę ant Gedimino pilies bokšto, išpuošime visą Lietuvą vėliavomis ir pievų gėlėmis. Tada vėl suskambės dainos tylinės vakarais Nemuno pakrantėse, o Lhiavės varpas savo gaudimu kels visus kritusius didvyrius naujan gyvenman — naujon ateitin.

Buk tvirta, drąsi ir nepamiršk Lietuvos karioi

Karys.

NAUJIEJI ADRESAI

1. Lietuvių karių savaitraštis „Karys" — (15) Weimar, Lit. Soldatenzeitung „Karys".
2. Reiche gyvenančių lietuvių laikraštis „Lietuvia?" — (1) Berlin-Charlottenburg 2, Kantstr. 141.
3. Lietuvių globos Įstaiga — (1) Berlin W 30, Geisbergstr. 39,
4. Lietuvių Sąjunga (senojoj vietoj) — (1) Berlin-Charlottenburg 2, Kantstr. 141.

--- MES APSUPTI ---

Kautynės, tur būt, jau buvo besibaigiančios, kai mes pasijutome neturį ryšio su būriu. „Na, po velnių, ir patekome", — tar būt, visi iš karto pagalvojome. Tačiau tokiome mintinga ilgiau nebuvo vietos. Aplinkui vis labiau ir smarkiau tarškėjo automatiniai šautuvai, kulkosvaidžiai ir dusliai bumbėjo gausiai sprogstančios puolamosios ir ginamosios granatos. Greitai ir ryžtingai nutarėme tai, kas mums ir buvo belikę nutarti: kovosime iki prasiveržimo arba žūsime.

Na, ir pradėjome. Šaudome, kaip patrakę, svaigom nuo pragariško triukšmo ir stebėjome, kaip kiekvienas mūsų paleistas šūvis ar granata pasiekdavo savo: pilki priešo siluetai prikrisdavo prie šlapios žemės ir daugiau nepakildavo. Sėkmingai kovodami, tiek įsidraisnome, kad, nusižiūrėję mažiau tirštą priešo sparną, nenetikėtai pradėjome puolimą. Tai iš dalies pavyko. Priešas laikinai pakriko, ir mes, tuo pasinaudodami, prisiyrėme prie pat krūmokšnių. Tačiau priešas mūsų manievrą tuojau suprato

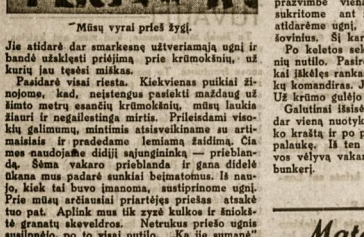

Mūsų vyrai prieš žygį.

Jie atidarė dar smarkesnę uždvieriamąją ugnį ir bandė užskleisti priėjimą prie krūmokšnių, už kurių jau tęsėsi miškas.

Pasidarė visai riesta. Kiekvienas puikiai žinojome, kad, neįstengus pasiekti maždaug už šimto metrų esančių krūmokšnių, mūsų laukia žiauri ir negailestinga mirtis. Prileisdami visokių galimumų, mintimis atsisveikiname su artimaisiais ir pradedame lemiamą žaidimą. Cia mes naudojame didįjį sajungininką — prieblandą. Šėma vakaro prieblanda ir gana didelė tūkana mus padarė sunkiai beimatomus. Is naujo, kiek tai buvo įmanoma, sustiprinome ugnį. Prie mūsų arčiausiai priartėjęs priešas atsakė tuo pat. Aplink mus tik zyzė kulkos ir šniokštė granatų skeveldros. Netrukus priešo ugnis susilpnėjo, po to visai nutilo. „Ka jis sumanė" — pagalvojome. Įmatyti beveik nieko negalėjome, nes priešo ir kautynių lauką visai uždengė dar labiau sutirštėjusi vakaro prieblanda ir tūkana. Nelaukdami naujo bolševikų puolimo ir, gal būt, galutinio apsupimo, ir mes, staiga nustoję šaudyti, metėmės per krūmokšnius miško link.

Kada bolševikai, klaikiai šaukdami ūra, vėl pradėjo naują puolimą, mes jau slinkome tarp juodų miško siluetų, gana tolokai nuo puolimo vietos. Visi buvome iki paskutinės sidėlės peršlapę ir kankinamai pajautėme aštrų alkį. Tačiau to nepaisydami, dažnai klupdami ir lengvai apsidraskydami, traukėme vis giliau į tamsoje paskendusį mišką. Pamažu nutilo kautynių triukšmas, tesigirdėjo klaikus vėjo kauksmas ir paslaptingas miško ošimas.

Taip šjome gana ilgai, kol pasijutome paklydę. Susėdę po storais medžiais ir... o koks neatsargumas! — visi tuč tuojau užmigome. Kada prabudome, jau buvo prašvitę. Buvome taip sušalę ir sustingę mūsų sąnariai, kad iš karto negalėjome atsikelti. Po truputį išsijudinome. Greitai užkandame ir vėl tolyn. Turėjome pakilti pamiškėn ir iš ten susirasti kelią pas savuosius. Tačiau, matyt, mes buvome tiek toli į šalį nuklydę, kad iškiaidžiojom visą dieną, naktį ir vėl dieną ir negalėjome prieiti miško krašto. Žinoma, tai gana keista, bet kartu ir nieko nuostabaus: čia, žiūrėk, eini, eini mišku, jau tikiesi prieiti pamiškę, ir prieš mūsų akis atsiveria pelkynas ar neperšrendamas raistas. Priešas apeitas! — jis riečiasi lanku ir nusitęsia keliolika kilometrų. O čia dar saugokis, kad netyčiomis neužklystų beslankioją priešai žvalgai. Taip išalkę, suvargę ir sušalę, bastėmės iki ryto, kada pergyvenome dar vieną nuotykį. Pagaliau rytą, mums radus tiką praėjimą pro nesibaigiančius pelkynus ir tiksliai žengiant jau praretėjusiu mišku, staiga mūsų ausis pasiekė lūžtančių šakelių tratėjimas. Akimirksniu prilipome prie peršlapusių samanų ir užlindome už medžių kamienų.

Įtempę visą atidumą, laukėme, kas bus toliau. Laužomų šakelių traškėjimas vis didėjo, ir pasigirdo paskirti rusiški žodžiai. Supratome — bolševikai. Pasiruošėme naujoms grumtynėms.

Po keliolikos minučių prieš mus išniro devyni bolševikai, vadovaujami komandiriaus. Nutaikėme. Bolševikai irgi sukrito už medžių ir pradėjo šaudyti. Kovėmės kaip pasiutę, nes jau viskas buvo pabodę. Kiek ilgai tęsėsi kautynės, nežinome, bet žai baigėme paskutinius šovinius, kai bolševikai nustojo šaudyti ir dingo. Pagauti kautynių karščio, šokome juos vytis. Tačiau veltui. Jie dingo tankiame miške. „Laimingai pasibaigė" — pratarėme, kai pro mūsų ausis prazvimbė vienas po kito keletas šūvių. Vėl sukritome ant žemės už vieių krūmokšnių, atidarėme ugnį, panaudodami paskutinuosius šovinius. Ši kartą šaudėme taikliai.

Po keletos sekundžių šaudymas iš krūmokšnių nutilo. Pasirengėm dar mesti porą granatų, kai įkėlęs rankas iš už krūmo išlindo bolševikų komandiras. Jis tik vienas buvo likęs gyvas. Už krūmo gulėjo trys kiti trukauti bolševikai.

Galutinai išsiėmę ir netekę jėgų, pergyvenę dar vieną nuotykį, pasukome į šviesėjantį miško kraštą ir po poros valandų ėjimo pasiekėme palauką. Iš ten jau pažįstamomis vietovėmis vos vėlyva vakarą pargrįžome į mūsų mieląjį bunkerį.

Juozas Sangis
Karo korespondentas

Matau Lietuvą

Sekmadienis. Budžiu. Radio transliuoja Bethoveno meliodijas.

Už lango balta, balta... Žema. Ją supa, kaskart artėjančio vakaro prieblanda. Gatve mstinė kariai. Jie lietuviai. Mano akys juos seka ilgai, o iš vyriškų krūtinių išsiveržusi daina, vėl pasiekia barakėlį. „Kur aš nukeliausiu, nakvynėle gausiu?"... „priitaria kambario sienos, priitaria apšarmojusios putų šaikos.

Mintys bėga atgal. Praeitis. Dar taip netolimos dienos... Tik metai. Ak, ir tiek pasikeitimų... Noriu nusišypsoti ir pasižiūrėti į save. Aš moteris — karys. Ne, neįstengsiu. Aš ir gi vokiečių aviacijos talkininkė, dėviu pilką uniformą... Taip, taip, aš pasiryžusi ranka rankon kovoti su anais Lietuvos vyrais, kurie išbraidžiojo didžiąsias Pinsko pelkes, kurie nuo Leningrado iki Kaukazo žygiavo su vininteliu tikslu, tik savo tėvų žemę ginti. Jų ne vieną priglaudė Rusijos tyrai, bet šitų karžygių praminti keliai niekuomet, niekuomet nesapžels. Jais eina ir eis visa tauta: ji dar nemirusi!

Mintis sulaikyti kažkodėl negaliu... Jos bėga ir bėga į praeitį.

Radio ir toliau groja Bethoveno meliodijas. Prieš mano akis iškyla Vilniaus ir Kauno bokštai. Aš matau Lietuvą. Dabar ji mano vaizduotėj ne šiandieninė, ne enkavedistų pūdoma rūsiuose ir ne čekisto lazdos daužoma, o jąją matau netolimos praeities dienose.

Nedrąsiai renkasi prisiminimuose anie bendri, trumpučiai sekmadienių pusvalandžiai su kariais Rytuose. „Aš mylėsiu tą berneli, didvyrį vaikiną"..., — rodos, lyg vakar būtų me kartojusios prie mikrafono. ...kurs augina bėrą žirgą, moka laisvę ginti ir išjos į kovą pirmas, viesulu pavirtęs"...

Is mokyklos suolo rinkdavomės svelkinti savo brolių, tėvų, artimųjų, sveikinti Lietuvos karių.

Mes juos aplankydavome radio bangomis. Tada jiems primindavome tėvynę, jos gamtą: „Kur bėga Šešupė, kur Nemunas teka, ten mūsų tėvynė, grįsti Lietuva".

„Su didžiausiu nekantrumu laukiame karių pusvalandžio. Sesutė, jis suteikia progą kartu pabuvoti su savaisiais. Tada mes, rodos, grįžtame į tėvikę", — taip rašė iš fronto karys, — kur įgauname jaunų jėgų, naujo pasiryžimo kovoti ligi pergalės".

Bėga gyvenimas. Jis nešą viską pirmyn. Nešą ir mus iš mūsų dalių. Žiaurusis bolševizmas apgulęs nagais išdraskė ir mūsų tautos lizdelį. Tūkstančiai brolių pakriko po svetimus kraštus, tūkstančiai liko benamiais, tūkstančius prislėgė žydiška letena.

Budžiu. Kambary sėdžiu aš vienų viena. Gatve nueina ir kita Lietuvos karių vora. Jų daina skamba galingai. „Kilo iš dulkių Gediminas, žilas kalnas sudrebės"... Lietuvia dar nepalaužtas. Jis kausis taip, kaip devyniolikta isiais metais kovėsi.

„Apsaugok, Aukščiausias, tą mylimą šalį, kur mūsų sodybos, kur bočių kapai... o mes visi karto išeisime, visi į vieną žygį ir vyrai, ir moterys — visi parnešti laisvės į tėvikę, tad: ... ir šviesa ir tiesa mūs žingsnius telydi".

K. Valaitytė

TRUMPOS ŽINIOS

* Tasso pranešimu iš Bukarešto atsistatydino Radescu vyriausybė. Karalius atsistatydinimą priėmė ir veda pasitarimus naujo kabineto sudarymui. Demonstruojančios minios prieš karallaus rūmus reikalavo, kad Radescu, Maniu ir jų klika būtų pašalinta ir patraukta atsakomybėn. Visa tai yra užkulisinis Maskvos darbas, kuris gali privesti pre pilietinio karo.

* Suomijos vyriausybė 1944 m. rugsėjo mėn. 15 dieną nustatė kaip datą, nuo kurios ji yra karo padėtyje su Vokietija.

Atsistatydino Suomijos prezidentas Feldmaršalas Mannerheimas.

Savo rašte ministeriui pirmininkui Paasakivi, kuriam pavedė eiti prezidento pareigas, pareiškė, kad jis dėl „ligos" negali atlikti savo pareigų.

1944 m. gruodžio mėn. 31 d., tarnybos pareigas eidami, žuvo kariai:
SAKALAUSKAS PRANAS ir ZALECKAS KAZYS
Liūdesio valandoje giminėms ir pažįstamiems reiškiame gilų užuojautą.
Liet. Ryšių Karininkas ir kareiviai

L/0908

GAIDOS ŠAUNAMIEMS ginklams

(Feljetonas)

Žmogus, kad ir nepriklauso sparnuočių giminei, tačiau jis neretai apskraido tiek daug pasaulio, kad ir pats eikliausias paukštis su juo neasilygins. Įvairiais keliais, įvairių reikalų spriamas, žmogus iškrenda į platų pasaulį. Sakysime, anuo metu daugelis, nepažinę savo krašto, skriaudavo apžiūrėti svetimų žemių, arba pasitaikydavo, kad koks didelis ponas, privalėgęs apkepintos žąsienos, verždavosi į užsienius, atsigerti kiek kitaip nudažyto vandens. Ponios per ašaras plaukė už jūrų marių. Jos bent vasarai stengėsi užmiršti savo tėviškės vargą ir leikoję sveikatos po svetimo dangumi. Mūzų paglostytė, skriadavo į tolimus kraštus pasėdėti po laurų medžiais arba vargo kalnuose ieškodami gražių piemenaičių.

Svetimi kraštai, panašiai kaip šiltas oras žiedų pumpurams, tarnauja meniškam žmogaus sielos išsiskleidimui ir užstrigusių jėgų kūrybiniam išsiveržimui. Kad tai yra didi tiesa, nedus meluoti atsitikimas su mano kovos drugiu apie kurį, nuo jo gimimo datos, aš čia ir papasakosiu.

Arnoldukas gimė tuojau po Didžiojo karo, pačiame darbymetyj. Jo gimimo dieną, kaip tyčia vyko kilios vestuvės ir bobutė, kuri Arnoldūką atvedė į pasaulį, šį sutapimą priskyrė prie muzikanto dalios. Ir vaiko tėvams ji sakydavo:

— Pamatysit, jeigu Dievulis man nepagailės desėtko kito metelių, tai po Arnoldukio muzika aš dar išdulkinsiu savo mergautinių suknelių padalkas...

Kūmai, kurie dėl nežinomų priežasčių vaiką krikštijo ištisą dieną, parvažiavę davė šitokį pasiaiškinimą:

— Nuo pašaulio sukūrimo pradžios, mūsų parapijoje pirmą kartą užgimė toks vaikas. Bažnyčioj jis taip užverkė, kad bėgo užgrėję abeji vargonai. Kunigas iš pradžių juokėsi, o paskui su nustebimu į jį žiūrėjo. Besimeldžiantieji užvertė šventas knygas ir dairėsi tai į altorių, tai į viškas.

Ir, ištikrųjų, visi ženklai rodė vaiko didį palinkimą į muzikos mena. Vos pradėjęs Arnoldukas šliaužioti po gričios aslą, per dieną susigiedodavo arti tuzino molio gaideliu, o sulaukęs piemenuko amžiaus, visiems sodžiaus raistams, dėl įvairių triubelių nunerdavo luobą. Tėvas, suprantama tokias sūnaus iždaigas, juokdavosi kaimynams:

— Anis, jo galva pramušta i visokius kiaurus daiktus. Viso kaimo skylėti puodai, sutrūkę uzbonai suvilkti i mano namus. Žiemai išveisi iš miesta ir tegu sau mokosi trūbočiaus amato.

Po keleto eilinių mokslo žiemų, Arnoldukas įsilindo i visokių rutuliukų ir uodegėlių mokslą, ateit, komposicijų. Mokytojai tikėjo didelinis jo gabumais, bet visiškam talento apšilnyvimui patarė kuriam laikui išvykti į užsienius. Arnoldukas taupė pinigus, zubrino žodynus ir lukuriavo panašesnės progos, tačiau ji atėjo nelaukta, netikėtai, kaip ir viskas šiame gyvenime. Bolševikinis viesulas ji, galima sakyti, su kraujais išrovė iš gimtosios žemės ir nubloškė toli i pietus, i aukštus kalnus, Alpėmis vadinamus.

Kaip Arnoldukas pateko i frontą, to jis ir pats nežino. Kodėl vietoj gaidų sąsiuvinio paėmė šautuvą — taipogi lieka mįslė.

Antra vertus, pats dangus ji saugo, nes gaidos šaunamiems ginklams yra jo ligų maštymų priežastis. Ir bus daug džiaugsmo, sako jis, pasaulio tautų kareiviams, realizavus šią idėją, nes kad ir vyks karai, kad ir žmonės žus, tačiau kautynių triukšmas bus panašus į širdį kutenančią muzikos simfoniją.

Kartą, tai buvo pietų metu, Arnoldukas sėdėjo po šimtamete palme ir pro jos karpytas šakas, kurios vidudieniu saulėj raibuliavo, kaip povo uodegos plunkanos, ir žiūrėjo i mėlynus dangaus skliautus, i tolumoje dūlusjančius kalnus. Svetimo krašto vietovaizdis užliūliavo jo sielą, ir jis, rodos, nuklydo i kovos laukus, kur jo, lyg generolo, seniai jau laukė apsikasus kariuomenė ir parengti ginklai. Prie kiekvieno kovos pabūklo, tarytum balta vėliavėlė, plevėsavo gaidų knygelė. Arnoldukas viską apžiūrėjo, pataisė, nurodė ir įaskė pradėti mūšį senovišku valsu.

Pirmieji praskrido bomboneišai. Jų motorai skambėjo šveliai ir jausmingai, lyg havajų gitaros. Kulkosvaidžiai grojo, kaip geriausi akordijonai, o granatų sprogimai pilnai pavadavo būgną. Įvairiai trūbas ir trūbeles čia pakeitė įvairių kalibrų patrankos ir patrankėlės. Žodžiu, visi ginklai veikė ypatingoj visumoj, re-

tam derinyje, nuostabiam spalvingume, kad priešas po pirmųjų mūšio minučių metė ginklus ir ėmė šokti, o daugelis vis plojo ir šaukė: parkartokit! Nežiūrint, kad iš didelės priešo masės žuvo like tik skudurai.

Mūšiui pasibaigus, prie Arnoldūko priėjo jauna ir graži, panaši į angelą, moteris, su lyra paežtyje. Ji paėmė jam už rankos, o jis, su didžiu džiaugsmu, ėjo greta jos. Po pusvalandžio ji Arnoldūką įvedė i didelius, dar niekam iki šiol nematytus, rūmus, kurie vadinosi — muzikos pasaulis. Ji čia pastiko didįjį pasaulio muzikai ir kompozitoriai. Jie žemai lenkė galvas prieš Arnoldūką, didžiuliais glėbiais nešė gaidas, krovė i stirtas ir leido pavėjui, kaip nereikalingas. Paganini, idant pilnai būtų pagerbtas muzikos viešpats, nutraukė paskutinę savo smuiko stygą ir jos medį įmetė i ugni. Po to, mūzos atnešė tūkstančius metų saugotą, aukso ir brangiųjų lydinių karūną, kurią jos jam ir norėjo uždėti ant galvos, tačiau jis, panašiai kaip Napoleonas, panoro savomis rankomis tai padaryti. Ir tuo metu Arnoldukas abejomis rankomis stiprini suspausdė sriubos katiliuką, atsagsiai ji iškėlė virš galvos ir apvertė. Užsalusi žirnienė geltonais lankais slydo per suveltus plaukus ir didžiuliais gniužulais krito už neužsegtos apykaklės...

Jul. Susmaras

SESUTEI

Tu neliūdėk manęs, klajūno,
Ir nerymok prie lango vakare...
Nors aš toli, bet mano mintys būna
Tik prie tavęs, tik prie tavęs...

Gal būt, tu rymai prie langelio
Mėnuliui šviečiant vakare; —
Nubrauk nuo veido ašarėlę,
Te Dievas laimina tave.

O aš kovoju už tėvynę,
Už laisvę tėviškės brangios. —
Daug vieškelių kovoj numynęs,
Tik prie tavęs sugrįžt rengiuos.

Ir nors dar kruvini šešėliai
Slopina tėviškės laukus. —
Tikėk, sesut, mes grįšim vėlei,
Sugrįš ir laimė į namus.

In. Petrauskas

SKAMBA DAINA...

B. esančio ugniagesių policijos dalinio vyrai gražiai sudainuoja lietuviškų žygių dainu, kurias labai įvertina mūsų vadovybė. Šauni lietuviška daina atkreipia kiekvieno praeivio dėmesį.

Dalinio vyrai Vasario 16 d. kukliai paminėjo, nes tiek teleido tarnybos sąlygos. Tą vakarą susirinko draugės, padainavo lietuviškų dainų, žuvusiuosius pagerbė tylos minute ir sugiedojo „Marija, Marija" ir Tautos Himną.

Juškoniškis

PRANEŠIMAS

Aviacijos talkininkas Adolfas Žygas (15 m. amžiaus) ir Romanas Raudonikis skubiai prašomi pranešti „Kirio" redakcijon savo adresus. Žiną taip pat prašomi pranešti.

Redakcija

Mes šypsomės

KAI ARKLIAI KOSTI

Vienas vežikas giriasi, kad jis turįs labai gudrius arkliius.

— Štai, užvakar vienas jų susirgo kosuliu.

— Aš daviau jam gurkšnį karšto vandens su romu.

— Ir pagelbėjo?

— Ne, bet vakar pradėjo kosėti ir kitas.

SIUNTINĖLIS

Geroji mama parusė Juozeliui siuntinėli.

Vidurin jį įdėjo dvi apyninkštes žieminės kriaušės, aplinkui medžio piuvenų, dešinėje tabako, kairėje saldainių, viršun maišelį priešparazitinių miltelių ir tada — — —

— — — ir tada, devyniomis savaitėmis vėliau, Juozelis rašė mamai laiške:

„Tuo jau kviečiau, žinoma, nebuvo, bet skonį turėjo dar gana gerą tas, didelis medaunikas.

VILTIS

Garlaivyje, pakeliui i Norvegiją. Kalnų šauliai, žinoma, nėra vandens žiurkės ir supimą sunkiai perneša.

Kasveras žiūri į dideles bangas ir klausia draugą:

— Aloyzai, ar ten žau krantas?

— Ne, Ksaveral, dar tik horizontas.

— Pagaliau. Ir tai jau geriau negu nieko.

TIKSLUS ATSAKYMAS

Generolas lanko ligoninę. Vidaus ligų skyriuje užklausia vieną ligonį:

— Na, o kuo jūs nusiskundžiate?

— Sandėlininkas nekeičia kelnių.

— Ne, aš klausiu, kodėl jūs čia gulite?

— Kad negaliu atsistoti, tamta generole.

— O kodėl negalite atsistoti?

— Kad turiu gulėti.

— Po perkūnais! Aš noriu žinoti, ką jums gydytojas pasakė, kai jūs čia atvykote?

— Ar tu iš vėl jau čia? — jis pasakė.

ATSIPRAŠYMAS

Ligoninės seserys neretai vietoj termometro i rankas turi paimti plunksnakotį ir sužeistųjų karių giminėms parašyti laiškus.

Vieną dieną ir Martynas paprašė jauną sesutę parašyti jo sužadėtinei Emerencijai laišką. Ji mielai sutiko ir parašė minimai mergaitei jausmingą ir meilų laiškutį. Pabaigusi įspaudė Martynui į ranką plunksnakotį ir tarė:

— Na, parašykite ir jūs porą žodžių, kad ji nepagalvotų, jog jūs taip sunkiai sužeistas, kad nebegalite nei plunksnakočio paketti.

Martynas, ligokai galvojęs, laiške apačioje prirašė:

„Mieloji Emerencija, atsiprašau už netikusią rašyseną ir už tokį kvailyčių pilną laišką, Tavo Martynas".